

Sygn. akt VI ACa 1624/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Aldona Wapińska (spr.)

Sędzia SA – Regina Owczarek – Jędrasik

Sędzia SO (del.) – Aleksandra Kempczyńska

Protokolant: – st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. Z. (1)

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W.

przy udziale zainteresowanych: Syndyka masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w W., Spółki (...) sp. z o.o. w W., (...) sp. z o.o. w L., (...) sp.j. w R., Przedsiębiorstwa Usługowo - Handlowego (...) sp. z o.o. w K.

o ochronę konkurencji i nałożenie kary pieniężnej

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 16 kwietnia 2013 r.

sygn. akt XVII AmA 113/11

uchyla zaskarżony wyrok, znosząc postępowanie w zakresie rozprawy w dniu 16 kwietnia 2013 r. i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie – Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

VI ACa 1624/13

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania antymonopolowego przeciwko przedsiębiorcy „ (...)” SA w likwidacji z/s w W. oraz przedsiębiorcom:

- Spółce (...) sp. z o.o. w W. ,

- (...) sp. z o.o. w L. ,

- (...) sp.j. w R.

- Przedsiębiorstwu Usługowo - Handlowemu (...) sp. z o.o. w B.,

- J. Z. (1) prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w O.

- w dniu 30 grudnia 2010 r. wydał. decyzję nr (...). W pkt II tej decyzji, na podstawie art. 11 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.), Prezes UOKiK uznał za praktykę ograniczającą konkurencję zawarcie przez „ (...) SA w likwidacji oraz:

- Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowe (...) Sp. z o.o. w B.

- J. Z. (1) – prowadzącego działalność gospodarczą jako (...) w O.,

niedozwolonego porozumienia ograniczającego konkurencję na rynku krajowym sprzedaży hurtowej stolarki drzwiowej, okiennej, podłóg, półfabrykatów, materiałów i wyrobów towarzyszących, polegającego na bezpośrednim ustaleniu cen sprzedaży wyrobów, poprzez ustalenie pomiędzy „ (...)” SA w W. w likwidacji w umowach handlowych i dealerskich, cen odsprzedaży przez tego przedsiębiorcę wyrobów produkowanych i sprzedawanych przez „ (...)” SA w W., co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie jej stosowania przez Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) z dniem 12 lipca 2010 r. oraz przez J. Z. prowadzącego działalność gospodarczą jako (...) w O. z dniem 29 listopada 2010r.

W pkt III decyzji, na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy, nałożył – w zakresie opisanym m.in. pkt II sentencji decyzji – na przedsiębiorców kary pieniężne, w tym na J. Z. (1) karę pieniężną w wysokości 30.628 zł.

Ponadto Prezes UOKiK w pkt IV decyzji obciążył wszystkich uczestników kosztami postępowania w wysokości po 25 zł płatnych po uprawomocnieniu się decyzji.

J. Z. (1) zaskarżył decyzję Prezesa UOKiK w części jego dotyczącej, tj. w pkt II, III i IV decyzji, zarzucając naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 84 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego dotyczącego odpowiedzialności powoda, w szczególności w postaci złożonych w sprawie wyjaśnień stron postępowania oraz umów łączących „ (...)” SA w likwidacji z przedsiębiorcami będącymi stronami postępowania administracyjnego, w tym powoda, czego konsekwencją jest błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonej decyzji i mający wpływ na jej treść, a polegający na bezpodstawnym ustaleniu, że powód zawarł ze (...) SA niedozwolone porozumienie ograniczające konkurencję na określonym w decyzji rynku właściwym, polegające na bezpośrednim ustaleniu cen sprzedaży wyrobów poprzez ustalenie pomiędzy „ (...)” SA w umowach handlowych i dealerskich, cen odsprzedaży przez J. Z. (1) wyrobów produkowanych i sprzedawanych przez „ (...)” SA, co naruszało art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powód wniósł o uchylenie decyzji w zaskarżonej części ewentualnie o jej zmianę poprzez stwierdzenie nie stosowania zarzucanej praktyki i uchylenie kary pieniężnej lub zmianę zaskarżonej decyzji poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej ewentualnie zmniejszenie jej wysokości. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od strony pozwanej kosztów postępowania oraz zgłosił wnioski dowodowe.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniósł o oddalenie odwołania w całości, oddalenie wniosków dowodowych i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję w części tj. w pkt. II, pkt. III ppkt.6. i pkt. IV ppkt.6. które dotyczą J. Z. (1) działającego pod firmą (...) w O. oraz zasądził od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz J. Z. (1) kwotę 720 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zgodnie z art. 107 § 1

k.p.a. decyzja administracyjna oprócz informacji porządkowych, m.in. oznaczenia organu administracji publicznej, daty wydania, oznaczenia stron, powinna zawierać powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne. Rozstrzygnięcie, zwane także osnową lub sentencją decyzji, powinno być sformułowane jasno i precyzyjnie, aby było zrozumiałe dla stron bez uzasadnienia. Wymóg ten w niniejszej sprawie ma tym bardziej istotne znaczenie, że zgodnie z pkt III i IV ww. decyzji na powoda nałożony został obowiązek zapłaty kary pieniężnej oraz kosztów postępowania administracyjnego. W ocenie Sądu Okręgowego zawarte w pkt II decyzji rozstrzygnięcie nie zostało prawidłowo sformułowane, gdyż nie zawiera określenia z jakimi podmiotami „ (...)” SA dokonywała ustaleń w umowach handlowych i dealerskich w zakresie cen produkowanych przez siebie wyrobów. Z błędnego sformułowania pkt II decyzji wywnioskować można, że producent zawierał umowy sam ze sobą. Z uwagi na brak jasności i precyzyjności ww. rozstrzygnięcie zawarte w pkt. II decyzji uznane zostało za wadliwe w świetle art. 107 par. 1 k.p.a. Z tego względu Sąd Okręgowy, na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c. uchylił decyzję Prezesa UOKiK w części zaskarżonej przez J. Z. (1), tj. w pkt II, III i IV. Wobec stwierdzonych nieprawidłowości dokonywanie szerszej merytorycznej oceny zaskarżonej decyzji nie było zdaniem Sądu konieczne. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości apelacją pozwany Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji , zarzucając:

1/ naruszenie art. 107 § 1 k.p.a. przez uznanie, iż sentencja decyzji nr (...) w części dotyczącej powoda, tj. co do pkt II nie została prawidłowo sformułowana, gdyż nie zawiera określenia z jakimi podmiotami „ (...)” SA dokonywała ustaleń w umowach handlowych i dealerskich w zakresie cen produkowanych przez siebie wyrobów, a z błędnego sformułowania ww. pkt II decyzji wywnioskować można, że producent zawierał umowy sam ze sobą, co stanowi wadę stanowiącą o naruszeniu przez pozwanego art. 107 § 1 k.p.a., skutkującą uchyleciem ww. decyzji w części dotyczącej powoda,

2/ naruszenie art. 479^{31a} k.p.c. poprzez uchylenie decyzji nr (...) w części dotyczącej powoda, tj. co do pkt II, pkt III ppkt 6 i pkt IV ppkt 6, mimo braku podstaw do wydania takiego orzeczenia,

3/ naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 84 ustawy antymonopolowej poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na formułowaniu wniosków sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego i praktyki zawierania umów handlowych pomiędzy przedsiębiorcami, jak również nie rozważenie wszechstronnie wszystkich okoliczności, a w konsekwencji:

4/ niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy antymonopolowej, polegające na przyjęciu, że w okolicznościach sprawy nie doszło do zawarcia niedozwolonego porozumienia ograniczającego konkurencję polegającego na ustaniu cen sprzedaży towarów pomiędzy (...) SA a stroną powodową.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez oddalenie odwołania powoda w całości, oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji, z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za I i II instancję.

Powód J. Z. (1) wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu z uwagi na nieważność postępowania przed Sąd pierwszej instancji zaistniałą podczas rozprawy w dniu 16 kwietnia 2013 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Sformułowanie to jest bardzo ogólne - ustawodawca nie wskazał nawet przykładowo żadnej tego rodzaju okoliczności, zatem ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy.

W orzecznictwie przyjmuje się, iż pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony (postanowienie SN z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, Lex nr 19607). Zgodnie z dominującym w judykaturze zapatrywaniem, tak rozumiane pozbawienie strony możliwości obrony swych praw nie następuje, jeżeli skutki tego uchybienia mogły być usunięte przed wydaniem wyroku w danej instancji (zob. m.in. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, z. 3, poz. 66, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, Lex nr 52705, z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, Lex nr 55519). Brak powiadomienia strony o terminie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku – zwłaszcza w sytuacji, gdy jest to jedyna rozprawa, która się odbyła przed Sądem pierwszej instancji - co do zasady musi być uznane za pozbawienie możliwości obrony jej praw, bowiem uchybienie to nie mogło zostać usunięte przed wydaniem wyroku.

Zgodnie z art. 479²⁹ § 1 k.p.c. stroną postępowania przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów jest Prezes Urzędu oraz podmiot będący stroną w postępowaniu przed Prezesem Urzędu, a także wnoszący zażalenie. W myśl zaś § 2 tego artykułu w postępowaniu przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów mogą brać udział jako uczestnicy podmioty dopuszczone do udziału w postępowaniu przed Prezesem Urzędu jako podmioty zainteresowane.

Pojęcie strony w postępowaniu administracyjnym precyzuje art. 28 k.p.a. W świetle tego przepisu stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie, albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Interes prawny i obowiązek są więc elementami kwalifikującymi podmiot jako stronę w postępowaniu administracyjnym (zob. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 16 lipca 1991 r., XVII Amr 8/91, Lex nr 10930). W sprawach praktyk ograniczających konkurencję stroną postępowania jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie (art. 88 ust. 1 u.o.k.k.).

Zgodnie z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Antymonopolowego z dnia 20 września 1995 r. (XVII Amr 15/95, Wokanda 1996/8/57, LEX nr 24796): „1. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Urzędu Antymonopolowego Sąd Antymonopolowy powinien z urzędu rozpoznać sprawę na rzecz podmiotów, które wspomnianej decyzji nie zaskarżyły, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są wspólne także dla tych podmiotów albo gdy oparte są na tej samej podstawie faktycznej i prawnej. Podmioty, które nie zaskarżyły decyzji Urzędu Antymonopolowego występują przed Sądem Antymonopolowym w charakterze zainteresowanego, o którym mowa w art. 479³¹ § 2 k.p.c.” Stanowisko powyższe koresponduje z treścią art. 378 § 2 k.p.c. mającego zastosowanie w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

Postępowanie w sprawie niniejszej toczyło się przed Sądem pierwszej instancji na skutek odwołania J. Z. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w O. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z udziałem zainteresowanych, którzy w postępowaniu przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów mieli status strony postępowania, tj. syndyka masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z/s w W., Spółki (...) sp. z o.o. z/s w W. , (...) sp. z o.o. z/s w L. , (...) sp. j. z/s w R. , Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego (...) sp. z o.o. z/s w B.. Podmiotom powyższym, w tym także Przedsiębiorstwu Usługowo – Handlowemu (...) w B., została doręczona decyzja Prezesa oraz odpis odwołania powoda, a także odpis odpowiedzi na odwołanie złożonej przez pozwanego. Dokumenty powyższe były doręczane Przedsiębiorstwu Usługowo – Handlowemu (...) na adres ul. (...), B., (...)-(...) K. (k.50, 64). Na zwrotnych poświadczeniach odbioru widnieje pieczęć zawierająca informację o adresie tej Spółki „ul. (...), K., (...)-(...) K.”, zgodnym z adresem wskazanym w Krajowym Rejestrze Sądowym (por. (...)) oraz adresie (...), na który to adres były dokonywane te doręczenia. Zawiadomienie o terminie

rozprawy wyznaczonej na dzień 16 kwietnia 2013 r. wysłane na adres w B. wróciło z adnotacją „Adresat wyprowadził się” (k. 81). Zawiadomienie to zostało przez Sąd Okręgowy uznane za doręczone z uwagi na niepowiadomienie sądu o nowym adresie. Rozprawa w dniu 16 kwietnia 2013 r. została przeprowadzona i po jej zamknięciu został wydany wyrok.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji błędnie uznał, iż w zaistniałej sytuacji można było zastosować fikcję doręczenia zastępczego pisma sądowego, wynikającą z art. 139 § 1 k.p.c., bowiem takiego sposobu doręczenia nie można stosować, jeśli nowy adres jest sądowi znany (art. 139 § 3 in fine k.p.c.). W sprawie niniejszej takie uznanie zawiadomienia o terminie rozprawy za doręczone jest tym bardziej wadliwe, iż adres siedziby spółki się nie zmienił i był zgodny z adresem widniejącym w KRS, natomiast została zlikwidowana jedynie filia przedsiębiorstwa ((...)), na adres której błędnie były dokonywane uprzednio doręczenia korespondencji - zamiast na adres właściwej siedziby Spółki. Przy nawet niezbyt uważnym odczytaniu wcześniejszych zwrotnych poświadczeń odbioru korespondencji dla tego podmiotu kwestia ta powinna zostać bez przeszkód wyjaśniona. Sąd Okręgowy winien zatem był wysłać ponowne zawiadomienie o terminie rozprawy na właściwy adres z chwilą powzięcia wiadomości o nieprawidłowym powiadomieniu, zwłaszcza że do terminu rozprawy pozostawał okres blisko 3-ch miesięcy (por. k. 81). Natomiast w razie stwierdzenia tej nieprawidłowości dopiero w dniu rozprawy, Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 214 § 1 k.p.c. winien był rozprawę odroczyć i wyznaczyć nowy termin rozpoznania sprawy, czego jednak Sąd ten nie uczynił przeprowadzając rozprawę w warunkach nieważności i po jej zamknięciu wydając zaskarżony wyrok.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Wobec stwierdzenia nieważności postępowania sąd odwoławczy z mocy art. 386 § 2 k.p.c. musiał uchylić zaskarżony wyrok, znieść postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy przeprowadzi postępowanie powiadamiając prawidłowo o terminie rozprawy wszystkie podmioty biorące udział w tym postępowaniu i oceni zasadność odwołania, mając na uwadze, iż nie sposób jest się doszukać w sformułowaniu zaskarżonej decyzji niejasności i braku precyzji, dyskwalifikujących ją w świetle przesłanek określonych w art. 107 § 1 k.p.a. Ze zrozumieniem treści decyzji i istoty zarzucanej praktyki nie miał trudności sam powód formułując zarzuty odwołania. Sąd pierwszej instancji powinien się zatem odnieść do zarzutów merytorycznych wobec zaskarżonej decyzji Prezesa UOKiK podniesionych przez powoda w odwołaniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.